

omnem semper dedisse operam, ut occidentales Ecclesiae traditiones, et ritus Ecclesiae Romanae in celebranda missa, in Sacramentis administrandis, in Psalmidia, in caeteris ad publicum cultum pertinentibus amplecterentur, ostendit Cl. Zaccaria biblioth. ritual. t. 1 diss. 1 c. 4 et 5 p. 29 et seq.

(2) Concilium Tridentinum sess. 24 de Reform. c. 12.

(5) Caecitas, aut gravis infirmitas, quae officium recitare non sinat, justa causa est, propter quam illud impune omittatur. Qua in re sequi oportet medici, aut superioris, aut prudentis viri iudicium. Similiter si quis sine sua culpa breviario careat, atque in loco versetur, in quo illud invenire non possit, item si quis administrare debeat sacramenta, neque moram ferre possit, legitimam excusationis causam habere censetur. Possunt et aliae huiusmodi esse causae, de quibus late agunt scriptores, qui in hoc argumenti genere versantur. Confer inter ceteros Lucium Ferrarum in Biblioth. verb. officium divinum art. 5. Illud tamen est animadvertendum, quod qui matutinum, et laudes ob aliquod necessarium impedimentum recitare non potest, reliquas tamen partes persolvere debet, uti constat auctoritate Innocentii XII., qui contrariam sententiam proscriptis, propos. 64 in Bullar. const. 54 t. 8 p. 82.

Præter horas à Cl. Auct. hujus tit. §. 2 ad fin. recensitas, in nostrate officio *Muzarabi* alia insuper superadita, quæ *aurora* dicebatur. erat persolvenda. In parochiis *matutinum* et *vesperas* modulari (quæ disciplina in Ecclesiis et sacella ruralia invecta etiam fuit), mos solum erat, ut Concil. Tarracon. an. 516, can. 7, et Tolet. 1. can. 5 auctoritate firmatur. At per id tamen tempus, diebus festis clerici in ecclesiis totam Psalmidiam concinebant, quemadmodum Concil. Tarracon. can. 7 citati verba ostendunt. Jam vero Concil. Tolet. XII. can. 15, illud item adunxit, et præcepit, ne hymni in divino officio omitterentur: atque etiam in concilio Gerundensi statutum, ut omnes horæ, quas *canonicas* vulgo dicimus, Dominica oratione *Pater noster* concluderentur. V. conc. Tolet. IV, can. 15, in quo varia de divino Officio disputata et dilucidata plenissime fuere: atque etiam, ne multa alia congeramus, illud mandavit, ut ecclesiastici omnes, in cujuslibet psalmi fine, *Gloria et honor Patri* etc. semper adderent, sicuti à Narbonensi an. 589, can. 2, antea constabilitum fuerat. Perniciosus in Hispania irreperat abusus, ut in feria sexta majoris hebdomadæ, ecclesiarum fores occluderentur, et nulla prorsus cæremonia nec ullo officio sacra hujus diei mysteria fidelium exhiberentur mentibus. Hanc ob rem Tolet. IV conc. Patres, can. 7, mandarunt, ut hac die omnibus in ecclesiis divina celebrarentur officia, et divina Passio, ac Salvatoris mors explicarentur et repræsentarentur. (Ex Mag. *Villodas*).

TITULUS V.

DE FESTORUM CELEBRATIONE

1. FESTORUM CELEBRATIO APUD CHRISTIANOS ANTIQUISSIMA.—2. FESTI DIES, VEL MOVILES, VEL INMOVILES.—3. PASCHATIS CELEBRATIO.—4. FESTI DIES QUIDAM GENERALES IN TOTA ECCLESIA, QUIDAM PARTICULARES IN CERTIS LOCIS.—5. SUMMUS PONTIFEX CONSTITUIT ET DEMINUIT FESTOS DIES IN TOTA ECCLESIA OBSERVANDOS.—6 ET 7. FESTORUM SANCTIFICATIO.

1.

Omnes ferme gentes habuere dies festos, quibus suos deos honore prosequerentur, et in quibus magnam religiosi cultus partem constituebant. Apud Christianos jam inde ab Apostolorum ætate festi sunt acti, et instituti dies. Antiquitate ceteros vincunt omnes dies Dominici, Pascha, Ascensio, Pentecostes (1). Postmodum, alii quoque accesserunt, videlicet: Natalis Christi Servatoris (2), solemnitates B. Mariæ Virginis, Apostolorum, Martyrum, Confessorum, aliæque complures (3).

(1) Festivitates dierum Dominicorum, Paschatis, Ascensionis, Pentecostis ab Apostolis celebratas, tradit S. Augustinus Ep. 54 c. 4 opp. t. 2 col. 124 ed. Ven. 1729. Verum Ascensionem Domini non uno, et eodem ubique ritu, sicuti observabatur dies natalis Domini, Pascha, Pentecostes, observatam fuisse, monet Martenius de Antiq. eccles. rit. l. 4 c. 28 §. 4 t. 5 p. 192 indic. ed. Ven.

(2) Certo statui non posse videtur, quod etiam diem festum Natalis Christi Apostoli instituerint; et vero Augustinus, uti nunc demonstratum est, cum memorat dies festos ab Apostolis institutos, nullam hujus diei mentionem facit. Primam hujus diei dissertationem mentionem multi referunt ad exitum sæculi III, hoc est ad ætatem Diocletiani Imperatoris, quem Nicephorus, Histor. l. 8 cap. 7 p. 545 edit. Paris. 1630, narrat ingentem Christianorum numerum, natalem Christi noctu celebrantem, igne injecto combussisse. Hoc certum est, in occidente ab antiquissimis inde temporibus festum hunc diem celebrari consuevisse. Testatur id Chrysostomus Hom. in diem Natal. Christ. t. 2 n. 4 p. 555 edit. Paris. 1748, inquit, quod hic dies jam inde à primordio, ab ipsa Thracia Gades usque incolentibus, manifestus, et celebris fuit. Memorat etiam hanc solemnitatem, tanquam ubique receptam, et jamdiu pervulgatam, Augustin. Ep. 55 c. 4 opp. t. 2 col. 469, et Serm. 51 et 287 t. 7 col. 282 et 4152 ed. Maur. Ven. 1756. Quin non tantum ipsa solemnitas, sed etiam constitutus solemnitatis dies, hoc est 25 mensis Decembris, in antiquis monumentis designatur. Kalendarium Bucherianum, quod anno 554 scriptum fuisse eruditi sentiunt, ab hoc festo initium ducit: VII. Kal. Jan. *Natus Christus in Bethlem Judææ*; eundem diem servant Polemeus Silvius, et auctor Kalendarii Carthaginensis, uterque proximus eorum temporum: eundem quoque Constitutiones Apostolicæ l. 5 c. 43 apud Cotelonium PP. Apost. t. 1 p. 512 ed. Antwerp. 1598. Verum in oriente prima Chrysosto-

mi ætate nondum hæc solemnitas obtinebat, quod manifestum facit ipse Chrysostomus homilia, quam prima de Natali Christi Antiochiæ habuit, postquam inter Presbyteros cooptatus fuerat anno 386. In ea enim diserte inquit l. c. quod *nondum quidem dicimus annus est, ex quo hic ipse dies manifeste nobis innouit*. Nam antea in oriente unum erant festum Natalis Christi, et Epiphania. At Constantinopoli, exemplo occidentis, jampridem hæc solemnitas recepta fuisse videtur, quod testimoniis Joannis Chrysostomi, et Gregorii Nazianzeni ostendit Cl. Morcellus Kalend. Constantinopol. ad d. 25 Decembr. tit. 4 p. 231. Tanta autem religione festum hoc Natalis Christi celebratum fuisse constat, ut clerici ea die, gravibus constitutis pœni, à suis Ecclesiis abesse prohiberentur. Concilium Agathense can. 64 t. 5 collect. Labbæi col. 551 ed. Ven. Quin etiam laici eo die suos Episcopos communionis, ac benedictionis gratia convenire jubebantur. Concilium Agathense can. 65 loc. cit. Aurelianense I can. 25 col. 547, et Epaonense can. 55 col. 716 d. t. 5 conc. Conferetiam Concilium Toletanum. XIII. can. 3. col. 1475 t. 7 conc. De hujus festi celebritate multa habet Card. Baronius Appar. ad Annales circa fin. n. 25 p. 475 ed. Lucæ, et multa etiam Franciscus M. Florentinus in vetustissimo suo Martyrologio, exerc. 2 p. 195 et seq., qui et p. 201 et 228 de Epiphania, seu Apparitione Domini loquitur, atque hunc diem tum in orientali, tum in occidentali ecclesia semper celebratum fuisse demonstrat.

(5) Martyrum solemnitates antiquissimas esse, et jam sæculo II. receptas constat. Jam enim ea ætate S. Policarpi memoria festive colebatur, ejusque festus dies agebatur, uti patet ex Smyrnenis epistola ad Philomelienses apud Eusebium Hist. eccles. l. 4 c. 45 p. 171 ed. Valesii Cantabrig. 1720. Memorat etiam has martyrum solemnitates Tertullianus de coron. milit. c. 5 p. 102 ed. Paris. 1675; et Cyprianus ep. 54 p. 48, atque ep. 57 p. 51 ed. Paris. 1666, mandat clero suo, ut diligenter notetur dies, quo martyres ex hæc vita migrant, sibi que significetur, ut, inquit, *celebrentur hic à nobis oblationes, et sacrificia ob commemorationes eorum*. De hac martyrum veneratione loquitur etiam Augustinus de civit. Dei l. 8 c. 27 opp. t. 7 n. 4 col. 217, et contr. Faustum Manichæum l. 26 c. 21. col. 546 t. 8 ed. Ven. 1755; ubi refutat Manichæorum calumnias, qui non verebantur falso accusare catholicos, quod mortuos adorarent. Quod autem de martyribus dico, idem etiam de Apostolis dictum volo, cum eorum solemnitates ab Ecclesia celebrarentur, potissimum quod pro Christo martyrium pertulissent. In his solemnitatibus legebantur passionum martyrum, quorum dies festus agebatur. Concilium Carthaginense III can. 47 col. 968 t. 4 collect. Harduini, atque hæc forte ea de causa dictæ sunt legendæ, quod publice in ecclesia legerentur. Habebantur etiam in eorum laudem orationes, quarum sexcenta sunt exempla apud Chrysostomum, Basilium, Nazianzenum, Nysseum, Augustinum, Ambrosium, Leonem, Chrysologum, atque alios. Paulo serius instituta sunt confessorum solemnitates, atque hinc initio solis martyribus publice dicatæ Ecclesiæ sunt, et in diurno Pontificum in formula petitionis dedicationis Ecclesiæ c. 54, 55, 59, 42, martyris tantum, non confessoris mentio est. In oriente IV sæculo Hilarionem celebrasse diem mortis Antonii, scribit Hieronymus in vit. Hilar. c. 50 opp. t. 2 col. 51 ed. Veron. c., et Sozomenus histor. eccles. l. 5 c. 14 p. 144 ed. Valesii Cantabrig. 1720, narrat à Palæstina ecclesia celebratam fuisse solemnitatem plurimum confessorum, nimirum Hilarionis, Gazæ, Aurelii, Authedonii, Alexionis, et aliorum. Primus in occidente ex confessoribus publico cultu honorari cepit S. Martinus Turonensis, qui obiit an. 402, atque hunc cultum probavit

Concilium Turonense II. can. 48 col. 560 t. 5, et Matisconense I. can. 9 col. 402 t. 5 collect. Harduini, eique S. Benedictus in Monte Cassino monasterium ædificavit. Contra Jacobus Laderchius edito ab se libro demonstrare conatus est, SS. Confessorum, ac mulierum cultum à prima usque ætate perpetuum in ecclesia catholica fuisse. Equidem non inficior, ab ipsis ecclesiæ primordiis privatum cultum fuisse tributum SS. Patriarchis, Prophetis, Confessoribus, virginibus, ac viduis; cum catholica Ecclesia id semper ratum fixum habuerit, non solum martyres, sed etiam ceteros, qui servatis Christi præceptis, in ejus dilectione mortui sunt, æternam gloriam consequi, eosque etiam colendos, et invocandos esse; atque hæc à primis usque sæculis Patrum omnium sententia semper fuit. Sed publicus, de quo hic tantum loquimur, cultus citius martyribus, serius autem confessoribus datus ab ecclesia est. Consule Card. Bellarminum de Missa l. 6 c. 8 p. 429 §. tertia objectio t. 5 ed. Ven. 1724, et Card. Thomasium præfat. ad codices sacramental. eccles. Roman. n. 5, et ipsius Thomasi vindicias Panormi editas an. 1725, præsertim e. 4 p. 52 et seq.

2. Festi dies, vel mobiles, vel immoviles sunt. Mobiles dicuntur, qui non eodem die quovis anno celebrantur, immoviles, qui certis semper diebus hærent; atque hi sunt Natalis Domini, Circumcisio, Epiphania, dies festi Beatæ Mariæ Virginis, et Apostolorum. Dierum festorum moviliū celeberrimus est Paschalis, à quo omnes reliqui mobiles pendent. Pascha antecedit jejunium quadragesimale, ad quod præparantur animi tribus hebdomadibus, quæ proxime antevortunt; et quarum prima *septuagesima*, altera *sexagesima*, postrema *quingagesima* est (1). Pascha sequitur Ascensio Domini post dies quadraginta, post quinquaginta Pentecoste. Reliqui dies Dominici usque ad Adventum, et ab Epiphania usque ad Septuagesimam, numeris distinguuntur. Ergo in figendo Paschate præcipuus labor.

(1) Plures olim, ac præsertim Monachi, sese à carnibus abstinentes ad Quadragesimam præparabant; et vero græci hanc abstinentiã inchoabant à die, qui Dominicam Sexagesimæ proxime sequebatur; post Dominicam vero Quingagesimæ, non solum carnibus, sed ne lacte quidem, atque ovibus vescabantur. Itaque à græcis hebdomada Sexagesimæ dicitur *carnis privium*; quo vocabulo non raro utuntur mediæ ætatis Scriptores, ut designent tempus bacchanalium, quoniam tunc christiani carnibus privabantur. Inde ortum forte est vocabulum *Carnevale*, quia tunc christiani carni vale dicebant; et hinc à tollendis, deserendis que carnibus, hoc idem tempus *carne-levanem*, et *carnem-laxare* appellatum, ostendit Muratorius Antiquit. Italie. dissert. 71, unde etiam vocabulum *carnevale* effici potuit.

3. Est autem celebrandum Pascha die Dominica, quæ post æquinoctium vernum, proxime sequitur lunam XIV Martii, hoc est, plenilunium; sed non illa ipsa die XIV: quia Christus post tridie Paschatis Hebræorum ex inferis resurrexit. Itaque nostrum

Pascha cum Paschate Hebræorum convenire numquam potest. Vetus est hæc de celebrando Paschate Ecclesiæ Romanæ regula, quam Nicænum Concilium probavit contra Asianos, qui festum illum agebant diem ipsa luna XIV, Hebræorum more (1).

(1) Magnæ olim de celebrando Paschate fuere controversiæ, excitatæ præsertim ab Asianis, qui antiquam traditionem proponentes, ipsa luna XIV, more Judaico, pascha celebrandum esse contendebant. Contra Summi Pontifices, nisi traditione, quam à D. Petro acceperant, hanc solemnitate differrebant ad diem Dominicum, qui post æquinoctium vernum ipsam lunam XIV proxime sequitur. Romam ea de re venit Polycarpus, ut cum Aniceto Pontifice consilia conferret; sed nihil tunc perfectum est, et Asianæ Ecclesiæ in sua sententia permanserunt, sicuti narrat Irenæus in ep. ad Victor. apud Eusebium histor. eccles. l. 5 c. 24 p. 245 et seq. ed. Valesii Cantabrig. 1720. Re-crudit controversia Victore Pontifice, qui Asianis Episcopis ecclesiasticam communionem interdixit, quod Pascha eodem, quo Judæi, tempore celebrare pergebant; denique Nicæno Concilio probatum, confirmatumque est, quod à Romanis Pontificibus statutum fuerat. Atque hi, qui Pontificiæ, ac Nicæni sententiæ de celebrando paschate pervicacius obsistere ausi sunt, hæretici, et schismatici habiti sunt, et Quartadecimani, Tessaradecatitæ, Audiani appellati. Sed quamquam catholicorum Ecclesiæ de celebrando pascha, te in die Dominico consentirent, non una tamén, eademque erat omnium sententia in hoc Dominico die constituendo. Nam interdum eveniebat, ut ecclesiæ quædam una hebdomada, vel mense citius, quam reliquæ festum illum diem agerent; et Ambrosius quidem ep. 25 n. 15 et seq. col. 94 t. 5 ed. Ven. cit. testatur, anno 387 pascha ter separatim temporibus celebratum fuisse, ab aliis scilicet XII Kal. Apriles, ab aliis XIV Kal. Majas, ab aliis VII Kal. Majas. Similiter Leo M. ep. 110 t. 2 c. 1 p. 401 ed. Rom. tradit, an. 455 octo dierum intervallum inter Romanorum pascha, et pascha Alexandrinorum intercessisse. Tanti hujus discriminis ratio erat, quod non omnes uno, eodemque cyclo uterentur. Priscos christianos Hierosolymitanos adhibuisse constat cyclum Judaicum 84 annorum, quo Judæi aliquanto ante ad constituendam anniversariam paschatis sui celebritatem usi fuerant. Cyclum hunc per ducentos fere annos christiani adhibuerunt, quamquam pascha suum die dominico, non quartadecima luna cum hebræis observarent, uti adversus Josephum Scaligerum de emendat. tempor. l. 2, ostendunt Guillelmus Beveregius in can. 7 Apostol., et Jacobus Usserius prolegom. ad Ignat. c. 9, uterque apud Cotelerium PP. Apostol. t. 1 p. 464, et t. 2, p. 218 ed. Amstelæd. 1724. Post Judaicum statum omnino ab Hadriano sublatum, christiani alios cyclos adhibere cœperunt, cum novissent Judaici errores, qui interdum pascha æquinoctio verno anteferebat, adeo ut illud aliquando bis in uno anno fieret. Hippolytus Portensis in Arabia Episcopus circa annum 220 cyclum composuit annorum sexdecim, alium annorum octo non multo post dedit Dionysius Alexandrinus Episcopus, et alium undeviginti annorum Anatolius similiter Alexandrinus an. 270, quæ omnia narrat Eusebius Histor. eccles. l. 6 c. 22 et l. 7 c. 20 et 52 p. 286, 344 et 569 ed. Cantabrig. 1720. Sed cum res adhuc incerta maneret, Synodus Nicæna, quæ die tantum dominico pascha celebrandum esse decreverat, omnem hanc curam Alexandrinis Episcopis commisit, ut reliquos Episcopos quoque anno certiores facerent de die dominico, quo pascha celebrare oporteret, sicuti testatur S. Leo

M. ep. 96 ad Marcian opp. t. 2 p. 455 ed. Rom. 1755. Verum hoc Nicænum decretum, vel non ubique obtinuit, vel progressu temporis antiquari cœpit. Nam Cyrillus Alexandrinus ep. Paschal. apud Bucherum de Doctrin. tempor. p. 431 seq. ed. Antwerp. 1654, de gravi queritur confusione, quæ de tempore celebrandi paschatis ubique dominabatur, cum Romanorum, et Alexandrinorum rationes una quandoque hebdomade, vel mense inter se discrepant. Romana enim Ecclesia adhuc vetusto cyclo Judaico annorum 84, non autem novo Alexandrino annorum 19 utebatur. Denique rem perfecit Dionysius Exiguus an. 525, qui in Romanam Ecclesiam induxit canonem Alexandrinum, atque ita omnes inter Romanos, et Alexandrinos ea de re controversiæ sublatae sunt. Sed adhuc magna erat confusio ob discrimen, quod est inter annum astronomicum, et civilem, quo utimur, neque recte novilunia constabant; ideo Gregorius XIII fastos emendandos curavit; et nunc post Gregorianam emendationem ex fastis perpetuis, et Kalendaris, quæ singulis annis evulgantur, facile deprehendimus ordinem anni cum civili, tum ecclesiastici. Nostro hoc sæculo hujusmodi argumentum, quod pertinet ad Gregoriani Kalendaris emendationem, atque ad tempus celebrandi Paschatis, late pertractavit Jacobus Bettazzius Pratensis, qui an. 1752. Florentiæ librum edidit, cui titulus: «Epitome operis Paschalis, proferens necessitatem emendandi correctionem Gregor., deinde opportunam ejusd. Gregor. emendationem sine Kalendaris, et martyrologii variatione: atque exhibens dissertationes 4, et appendices 2 ad materiam de cycli Paschalis constitutione emendanda.» Cujus operis deinde ipse Bettazzius defensionem edidit — De Kalendar. à Gregor. XIII Pont. reform. concepta lex 14 tit. 1 lib. 1 *Novis. Compilat.*

4. Ex festis diebus quidam sunt omnibus per totum orbem christianum, et omni tempore sacri, ut cuncti dies Dominici, Pascha, Pentecoste, celeræ majores solemnitates; et quidam sunt non ubique, sed à certis tantum civitatibus, aut provinciis, aut nationibus observati. Ita unaquæque fere civitas suum habet patronum, cujus festum diem agit cum venia Sedis Apostolicæ (1); atque in provinciis quibusdam certi sunt festi dies antiquissima majorum traditione constituti. Rursus quidam sunt festi dies, in quibus ubique Christiani et Missæ sacrificio interesse debent, et ab omnibus se abstinere operibus, quæ servilia vocantur; et quidam sunt minus solemnes, in quibus alicubi Christianis, posteaquam divino sacrificio fuere præsentibus, integrum est suis rebus vacare, ac pauperibus licet victum sibi ex suis laboribus comparare.

(1) De eligendo Sancto Patrono alienius civitatis, aut provinciæ, cujus ab universo populo festus agatur dies, habes apud Lucium Ferraris in Biblioth. verb. *Festa*, n. 4, decretum Sac. Congregationis, Rituum, quod jussu Urbani VIII editum est die 25 Martii an. 1650. Ejus autem decreti summa est, ut si tantum eligantur Patroni, qui Sanctorum albo adscripti sunt, non item qui tantum Beati vocantur; ut hæc electio fiat per secreta suffragia ab universo populo, cum Episcopi, et Cleri consensu; ut hujus electionis cau-

sæ Sacr. Rituum Congregationi aperiantur, ab eaque voscantur, et approbentur. — In Hisp. Patronos habemus, B. V. Mariam sub Immaculatæ Conceptionis titulo, et S. Jacobum Maj.: leg. 16 tit. 1 lib. 4 *Novis. Compilal.*, ubi Pont. ea de re Breve 8 Nov. 1760 continetur.*

3. Dies festos, quos de præcepto omnes in toto orbe Christiani observare debeant, constituit Summus Pontifex, cujus est auctoritas, et potestas in Ecclesiam universam (1), idemque deminuit numerum minorum festorum (2); quod non nullis ab hinc annis factum est à Benedicto XIV, qui rogantibus Episcopis, et conquerentibus, quod propter festorum multitudinem, vetitosque labores, pauperibus eriperetur occasio sibi parandi victum, et universa pene festa minus religiose observarentur, diebus festis minus solemnibus, integro præcepto audiendi missam, laborandi facultatem attribuit (3).

(1) Consule Urbanum VIII const. *Universa* 720 Bullar. t. 6 par. 2 p. 541. Episcopos in sua diœcesi dies festos præcipere posse, quidam negant. Sed mihi à Synodo Tridentina sess. 25 cap. 12 de Regular. hæc facultas Episcopo perspicue concedi videtur: et Urbanus VIII in laudata Constitutione *Universa* §. 5, monet quidem Episcopos, ut se à novis festis præcipiendis abstineant, ne nimia eorum copia mali aliquid pariat, non tamen ipsis adimit hanc facultatem. Consule Gonzalezium in c. ult. n. 17 de *Feriis*, et Ferrarium Biblioth. verb. *Festa* in nov. addit. n. 2. Sunt autem etiam à Regularibus, ceterisque exemptis servandi dies festi, quos Episcopus in sua diœcesi servari jussit. Concilium Tridentinum l. c. Vide Giraldum Expos. Jur. Pontif. par. 2 sect. 166 p. 1042.

(2) Extant inter epistolas selectas Cardinalis Bonæ duæ ipsius literæ, nimirum 258 et 259 datæ ad Jo. Baptistam Thiersium auctorem operis *de Diebus festorum imminutione*, atque in postrema ipse reprehendit Thiersium, qui putaverat, Episcopum posse in sua diœcesi tollere dies festos in universa Ecclesia receptos, atque id tantum à Summo Pontifice fieri posse animadvertit. Confer ea de re peculiariem dissertationem editam à Benedicto XIV, quæ descripta est in ejus opere de Canonizatione Sanctorum l. 4. par. 2 c. 16.

(3) Adeundus est Benedictus XIV, const. *Non multi* 65 ejus Bullar. t. 2 p. 505 ed. cit.

6. Sed reliquos dies festos integros Deo, et Religioni tribuere oportet, eaque est, quæ dicitur, festorum sanctificatio, quæ in eo est posita, ut non tantum sacrosancto Missæ sacrificio præsentibus simus, sed etiam diem in divinis laudibus, in precibus, in ceteris religionis officiis transigamus (1). Justum enim est, ac rationi consentaneum, quod vacui reliqui curis, atque negotiis, certos quosdam dies habeamus, quos totos divino cultui tribuamus, Deumque inmortalem, à quo summa, et innumera beneficia accepimus, cognoscamus, colamus, ac vene-

remur. Si enim jussisset, nos quotidie religionis cultum sibi tribuere, nonne pro innumeris, quibus ab eo cumulati sumus, beneficiis, omni ope, et opera eniti nos oporteret, ut ei prompto, alacrique animo pareremus? Nunc vero, paucis ad ejus cultum institutis diebus, non socordes, et negligentes nos esse oportet in hoc officio persolvendo, quod sine gravissima culpa prætermittere non possumus (2).

(1) Catechismus Romanus par. 5 præc. 5 c. 4 §. 25.

(2) Catechismus Romanus l. c. §. 26.

7. Itaque his diebus, qui toti Deo, ac Religioni addicti sunt, Christianis abstinendum est ab omnibus, quæ animam à Deo abstrahunt, quæque impedimento sunt, quominus ipsi ad Ecclesias conveniant, rebusque religionis animum adjungant. Hinc vetita sunt opera servilia, quæ olim apud Romanos præsertim à servis gerebantur, et ideo servilia dicuntur (1). Similiter nefas est agere mercatus rerum venalium, quamquam nundinæ longo usu receptæ cum certis legibus tolerentur (2); et nefas judicialia acta exercere, quæ si gesta fuerint die festo, irrita sunt (3). Urgente vero necessitate, veluti si fruges ingenti periculo subsint, aut præclara sit occasio piscandi, quæ alio die haberi non possit, Episcopus metendi, et piscandi tribuit facultatem (4).

(1) Opera servilia, quæ diebus festis expedire nefas est, numerat Lucius Ferraris Biblioth. canon. verb. *Festa* n. 12 et seq. Vide etiam Benedictum XIV, Instit. Eccles. Inst. 45 et 65.

(2) Consule Benedictum XIV, Const. *Ab eo tempore*, 144 ejus Bullar. t. 1 p. 555, ed. Ven. seu Rom. cit.

(3) Leg. 2 et 5 Cod. de *Feriis*, cap. 1 et cap. 5 de *Feriis*.

(4) Cap. 5 de *Feriis*. Catechismus Romanus par. 5 præc. 5 c. 4 §. 25. Vide etiam Benedictum XIV, cit. Const. 144 §. 26 et 27, et cit. Inst. 65. Edicto S. Caroli Borromei spectacula etiam, ac publici ludi interduntur; de quo edicto vide ipsum Benedictum XIV, de Synod. diœces. l. 11 c. 1 n. 7.

*In Hispania diem Dominicam, ob memoriam et reverentiam Resurrectionis J. C., nec non diem S. Spiritus in Apostolos Descensionis, cultu maximo veteres nostri observarunt; concil. Narbon. an. 589, can. 4. Atqui Concil. Cojac., cap. 6, à vespere in sabbato à manuum operibus vacare tenebantur christiani omnes, et in ecclesiam convenire, ac sequenti die Missæ adesse et divinis officiis, constringebantur; nec proinde iter arripere licebat absque gravi causa: quamobrem concil. compostell. an. 1114, decr. 9, ruricolis, diebus festis civitatem, negotiandi ergo, venire, severe vetitum: quin etiam episcopis, presbyteris, et clericis omnibus judicialem sententiam diebus festis dicere prohibitum, atque ut judicialia omnino silerent, mandatum. Ex can. item 4 conc. Tarracon. diebus omnibus Dominicis aqua benedicta, sale permixta, populus erat aspergendus.

Festa quatuor, Nativitatis Domini, Epiphaniæ, Paschatis, et Pentecostes, primis ab inde sæculis maxima solemnitate in Hispania celebrabantur; hocce postremum conc. Illiber. can. 45, omnibus in ecclesiis recolendum constituit. Adde his, Gotthorum tempore, festa Circumcisionis, Ascensionis, Inventionis S. Crucis, et ecclesiæ Dedicacionis; SS. Martyrum sollempnitates; quin etiam (ex S. Isidoro. *Offic.* lib. 1, c. 35) Apostolorum quoque addenda memoria est, utpote jam tunc apud Majores nostros celebrata. Hic ergo, ad hispani nominis sempiternam celebritatem, monendum existimamus, nostratam nempe Ecclesiam omnium primam Bmæ. V. M. Conceptionem celebrasse, quod porro festum à sæculo inde VII Hispania egit. In Conc. Tolet. X, c. 1, de Anuntiationis festo transferendo actum est. Atque S. Ildephonsi ætate, B. V. M. Purificationem cultu tunc fuisse in Hispania prosectam, ex ejusdem serm. 1 liquido constat.

Posterioribus postmodum sæculis, Apostolorum S. Joannis Baptistæ, plurium SS. Martyrum, Virginum, Confessorum peracta jam tum solemnia fuisse ab Hispanis, arbitror omnibus manifestum. (Ex *M. Vill.*)

Denique de festorum apud nos celebratione ac debita erga Ecc. reverentia, vid. Conc. Tolet. III can. 25; Tarracon. c. 4; leg. 10 lib. 2, tit. 1 *Fori Judic.* (Chindasvinthi); legg. 7, 10, 11, 12, et 21, tit. 1 lib. 1 *Novis. Compilat.*

TITULUS VI.

DE JEJUNIIS.

1. QUID JEJUNIUM, ET ABSTINENTIA?—2. JEJUNIUM QUADRAGESIMÆ, QUATUOR TEMPORUM, VIGILIARUM.—3. JEJUNIUM QUARTÆ, AC SEXTÆ FERIÆ, ET SABBATI.—4. JEJUNIORUM FINIS.—5. VIGILIÆ.—6. ABSTINENTIA A CARNIBUS, LACTE, OVIS.—7. ET UNICA COMESTIO IN DIEBUS JEJUNII.—8. JEJUNIUM A QUIBUS, ET QUOMODO OBSERVANDUM SIT?

1.

UT celebratio dierum festorum, ita jejuniorum observatio pertinet ad religiosa officia Christianorum, qui per ea corpus castigant, atque in officio continent. Jejunium proprie sic dictum, distinguitur ab abstinentia, quæ jejunii pars est. Nam abstinentia propria est eorum, qui carnes non comedunt, sed quavis diei parte cibum sumere possunt; jejunare autem dicuntur ii, qui non modo abstinent se à carnibus, atque à delicato convivio, sed etiam cibum ad certam, statamque horam differunt, atque nonnisi semel in die sumunt. Hoc porro est jejunium, quod ecclesiasticum dicitur, et quod cum naturali confundi non debet. Nam hoc nihil cibi, potusque permittit, adeo tantum observetur ab iis, qui plane jejuni sunt, hoc est, nihil cibi, aut potus in stomachum immiserunt, quale est jejunium eorum, qui Eucharistiam accipiunt. Verum jejunium ecclesiasticum (1) potum,

cibumque permittit, modo stato tempore, et vero talis capiatur, qualis tunc capi potest.

(1) Jejunium ab Ecclesiasticis Scriptoribus etiam statio appellatur. Hieronimus in Pastor. l. 5 simil. 5 n. 1 apud Cotelierium PP. Apostol. t. 1 p. 105 ed. Antwerp. 1693. *Respondi, quoniam, Domine, stationem habeo. Quid est, inquit, statio? Et dixi: jejunium. Et dixit, quid est illud jejunium? Sicut solebam, inquam, sic jejuno.* Eodem sensu stationis vocabulum accipiunt Tertullianus de Coron. c. 11 p. 107 de Anima c. 48 p. 500 de Jejun. c. 40 p. 550 ed. Ven. 1744, Cassianus de Cœnob. inst. l. 5 c. 20 et 24 p. 125 et 129 et collat. 21 c. 29 p. 804 ed. Atrebat. 1628, Isidorus Orig. l. 6 c. ult. p. 85 ed. Paris. 1601. Alii stationem à jejunio distinguunt. Nam Rabanus lib. 2 de Instit. Cleric. c. 13 p. 17 t. 6 opp. ed. Colon. Agrip. 1626, *Jejunium inquit, est indifferenter cujuslibet diei abstinentia, non secundum legem, sed secundum propriam voluntatem. Statio autem est observatio statutorum dierum, vel temporum, dierum, ut quartæ, et sextæ feriæ jejunium, ex veteri lege præceptum; temporum autem, ut jejunium quarti, quinti, septimi, et decimi mensis, et observatio Quadragesimæ, quæ in universo orbe institutione Apostolica observatur.* Cur autem statio dictum sit jejunium, explicat Auctor Serm. 21, qui extat in Append. opp. S. Ambrosii t. 4 col. 517 ed. Maurin. Venet. 1751: *Castra enim, nobis sunt nostra jejunia, quæ nos à diabolica oppugnatione defendunt. Denique stationes vocantur, quod stantes, et commorantes in eis, inimicorum insidias repellamus.* Verum Cotelierius in Hieronim. l. c. not. 56, inter jejunium, et stationem hoc tantum discrimen fuisse contendit, quod interdum statio pro jejunio quartæ, et sextæ feriæ acciperetur; de cætero unum, et idem utrumque fuisse putat. Similiter observat, quod sicuti diebus jejunii conventus, sive stationes Christianorum in Ecclesia longiores erant, quam Dominicis, festisque diebus, hinc forte factum est, ut jejunium stationis nomine vocaretur.

2. Religiosa jejunia apud Christianos (1), alia generali Ecclesiæ lege sunt constituta, atque omnes obstringunt, statoque tempore quotannis redeunt, ut jejunium quadragesimæ, quatuor temporum, vigiliarum; et alia certos tantum homines attingunt, qualia sunt jejunia quæ pœnitentibus imponuntur, quæ suscipiuntur ex voto, quæ ab Episcopo in diœcesi, propter sollicitudinem, curamque ecclesiasticam, indicuntur (2). Inter stata, et solemnia jejunia maxime sacrum est jejunium ante Pascha, quod Quadragesima appellatur, et quod licet à Christo præceptum affirmari non possit (3), tamen ab Apostolica traditione repetendum est (4). Hoc jejunium nunc complectitur dies quadraginta, atque ejus initium sit à die cinerum (5); olim constabat sex hebdomadibus, hoc est, diebus triginta sex (6); nam die dominico Christiani, de veteri more, in memoriam dominicæ Resurrectionis, non jejunabant.

(1) Calviniani, atque in primis Joannes Dallæus lib. de Jejun. et Quadra-